

Pravnik

2007

**Sudska
praksa**

Praksa Europskog suda za ljudska prava: predmet Smoje protiv Hrvatske (zahtjev br. 28074/03)¹

Postupak

Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 28074/03) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin, g. Frano Smoje ("podnositelj zahtjeva", rođen 1950. godine i živi u Splitu) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 14. srpnja 2003. godine.

A. Pozadina predmeta

Dana 1. siječnja 1997. godine stupio je na snagu Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ("Zakon o denacionalizaciji").

Na temelju članka 22. Zakona o denacionalizaciji, nacionalizirani stanovi na kojima su treće osobe stekle stanarsko pravo nisu trebali biti vraćeni svojim bivšim vlasnicima. Stanari su imali pravo kupiti stanove od Fonda za naknadu oduzete imovine ("Fond") pod povoljnim uvjetima navedenim u Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Istovremeno, bivši vlasnici ili njihovi nasljednici imali su pravo na financijsku naknadu za te stanove. Iznimno su bivši vlasnici ili njihovi nasljednici imali pravo na povrat u naravi svojih nacionaliziranih stanova na kojima nije postojao nikakav stanarski odnos.

B. Okolnosti ovoga predmeta

Komunističke su vlasti 1958. godine nacionalizirale stan u Splitu u vlasništvu podnositeljeve bake. Nakon toga bio je dodijeljen nekom D.P.-u koji je na stanu stekao stanarsko pravo. Kad je D.P. umro u srpnju 1996. godine, stanarsko pravo bilo je preneseno na njegovu ženu A.P. Ona je umrla u listopadu 1996. godine.

1. Upravni postupak koji je pokrenuo podnositelj zahtjeva

Dana 27. veljače 1997. godine podnositelj je pokrenuo upravni postupak pred Gradskim uredom za imovinskopravne poslove Županije Splitsko-dalmatinske ("Ured") tražeći povrat u naravi navedenoga stana. Pozvao se na Zakon o denacionalizaciji. Budući Ured nije donio odluku u zakonskom roku od dva mjeseca, podnositelj zahtjeva je 6. travnja 1998. godine uložio žalbu zbog šutnje administracije Ministarstvu pravosuđa. Budući da u zakonskom roku od dva mjeseca nije bila donesena nikakva odluka po njegovoj žalbi,

¹ [http:// www.pravosudje.hr](http://www.pravosudje.hr)

podnositelj zahtjeva je prvo 9. lipnja 1998. godine dostavio požurnicu Ministarstvu. Dana 10. srpnja 1998. godine podnio je tužbu zbog šutnje administracije protiv Ministarstva Upravnom sudu Republike Hrvatske.

Dana 17. rujna 1998. godine Ured je odlučio prekinuti postupak čekajući ishod paralelnog upravnog i građanskog postupka. Dana 23. ožujka 1999. godine podnositelj zahtjeva je proširio svoju prvotnu žalbu Ministarstvu od 6. travnja 1998. godine tako da obuhvaća zaključak o prekidu postupka. Budući da niti o toj žalbi nije bila donesena nikakva odluka, podnositelj zahtjeva je 21. lipnja 1999. godine dostavio požurnicu Ministarstvu i tada, 7. srpnja 1999. godine proširio svoju prvotnu tužbu zbog šutnje administracije tako da obuhvati i to što Ministarstvo nije odlučilo o njegovoj proširenoj žalbi.

Dana 28. lipnja 2000. godine Upravni sud je donio presudu u korist podnositelja zahtjeva i naložio Ministarstvu da u roku od šezdeset dana odluči o njegovoj žalbi protiv zaključka o prekidu postupka.

Budući da Ministarstvo to nije učinilo, dana 13. rujna 2001. godine podnositelj zahtjeva žalio se Upravnom sudu, tražeći da on donese svoju odluku o žalbi, koja bi u cijelosti zamijenila odluku Ministarstva.

Dana 27. veljače 2002. godine Upravni je sud, zasjedajući kao sud pune nadležnosti, donio rješenje kojim je odbio žalbu podnositelja zahtjeva protiv zaključka o prekidu postupka. Sud je presudio da je glavno pitanje u paralelnom upravnom i građanskom postupku bilo postojanje stanarskog prava na stanu. Budući da je to pitanje bilo odlučno za pitanje ima li podnositelj zahtjeva pravo na povrat u naravi ili na naknadu, bilo je opravdano prekinuti postupak.

Dana 15. lipnja 2002. godine podnositelj zahtjeva je podnio ustavnu tužbu protiv tog rješenja Ustavnom sudu Republike Hrvatske navodeći povredu svoga ustavnoga prava na vlasništvo. Dana 10. prosinca 2002. godine Ustavni je sud utvrdio da je ustavna tužba podnositelja zahtjeva nedopuštena kao preuranjena jer se pobijano rješenje nije ticalo osnovanosti predmeta.

Dana 25. srpnja 2005. godine Ured za imovinske poslove odlučio je nastaviti upravni postupak.

Na ročištu održanom 6. rujna 2005. godine Ured je zatražio od mjerodavnih lokalnih vlasti da dostave dokumentaciju potrebnu za izračun iznosa naknade koju treba dosuditi podnositelju zahtjeva za dotični stan.

Nakon primitka navedene dokumentacije, Ured je 1. rujna 2006. godine održao još jednu raspravu na kojoj je podnositelj zahtjeva zatražio rok za daljnje podneske i predlaganje nekih dodatnih dokaza. Ured je prihvatio taj zahtjev te pozvao podnositelja zahtjeva da dostavi neku dodatnu dokumentaciju. Vlada je navela da podnositelj zahtjeva još nije postupio po tom zahtjevu.

Postupak je još uvijek u tijeku pred Uredom kao prvostupanjskim upravnim tijelom.

2. Ostali postupci koji se tiču dotičnoga stana

(a) Upravni postupak

U međuvremenu je N.K. kći D.P. i A.P. dana 7. siječnja 1997. godine podnijela zahtjev Komisiji za stambene poslove Županije Splitsko-dalmatinske da joj se prizna stanarsko pravo na navedenom stanu. Dana 17. siječnja 1997. godine Komisija je utvrdila da je njen zahtjev nedopušten zbog nenadležnosti.

Dana 24. veljače 1997. godine nadležno je Ministarstvo odbilo njenu žalbu. N.K. je tada podnijela upravnu tužbu Upravnom sudu pobijajući tu odluku.

Dana 17. veljače 1999. godine Upravni sud je ukinuo odluke upravnih vlasti i vratio predmet na ponovljeni postupak prvostupanjskom tijelom.

U ponovljenom je postupku dana 2. prosinca 2002. godine Komisija za stambene poslove ponovno odbila zahtjeva N.K. zbog nenadležnosti. Dana 24. srpnja 2003. godine Ministarstvo je odbilo njenu žalbu i potvrdilo prvostupanjsko rješenje. Budući da N.K. nije podnijela tužbu Upravnom sudu odluke upravnih vlasti postale su konačne.

(b) Građanski postupak

Dana 2. veljače 1997. godine Grad Split ("lokalne vlasti") podnio je tužbu Općinskom sudu u Splitu protiv N.K., tražeći njeno iseljenje. Uskoro nakon toga N.K. je podnijela protutužbu tražeći zaključenje ugovora o najmu sa tzv. zaštićenom najamnikom u odnosu na taj stan. Čini se da je u nekom trenutku podnositelj zahtjeva stupio u taj postupak kao umješač na strani lokalnih vlasti.

Dana 10. lipnja 2003. godine Općinski sud u Splitu odbio je zahtjev lokalnih vlasti prihvativši zahtjev N.K. Sud je utvrdio da je ona nakon smrti svoje majke A.P. po sili zakona stekla stanarsko pravno na stanu i da je stoga imala pravo s tužiteljem zaključiti ugovor o najmu sa zaštićenom najamnikom. Podnositelj zahtjeva se žalio kao umješač.

Dana 21. svibnja 2004. godine Županijski sud u Splitu odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu koja je time postala pravomoćna.

Pozivajući se na utvrđenja suda da je ona stekla stanarsko pravo na stanu po sili zakona, N.K. je dana 15. prosinca 2004. godine zaključila, umjesto ugovora o najmu s lokalnim vlastima, ugovor o kupnji sa Fondom za naknadu oduzete imovine (vidi stavak 6. ove presude) kojim je kupila dotični stan. Ubrzo nakon toga upisala se kao vlasnik stana u zemljišne knjige.

Pravo

I. Navodna povreda članka 6. stavka 1. konvencije

1. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da je duljina postupka bila nespojiva sa zahtjevom "razumnoga roka" propisanim u članku 6., stavku 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:
"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj."
2. Vlada je osporila tu tvrdnju
3. Razdoblje koje treba uzeti u obzir započelo je 6. studenog 1997. godine, dan nakon stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Hrvatsku. Međutim, pri ocjeni razumnosti vremena koje je proteklo nakon toga datuma, treba uzeti u obzir stanje postupka u tom trenutku. Dotično razdoblje još nije završilo. Do sada je trajalo oko devet godina.

A. Dopusštenost

4. Vlada je pozvala Sud da odbije zahtjev zbog toga što podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva kako to traži članak 35., stavak 1. Konvencije. Ustvrdili su da je podnositelj zahtjeva imao priliku podnijeti ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu i prigovoriti duljini postupka. Međutim, on to nije učinio.
5. Istina je da je podnositelj zahtjeva već podnio ustavnu tužbu. Međutim, on je podnio redovnu ustavnu tužbu na temelju članka 62. Zakona o Ustavnom sudu protiv odluke Upravnog suda od 27. veljače 2002. godine (vidi stavke 14. i 15. ove presude), a ne ustavnu tužbu zbog duljine postupka na temelju članka 63. toga Zakona.

6. Podnositelj zahtjeva nije se s time složio.
7. Sud podsjeća da je priznao ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu kao djelotvorno pravno sredstvo za duljinu postupka koji je još u tijeku u Hrvatskoj (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). Međutim, u svjetlu naknadne prakse Ustavnoga suda, Sud je nedavno izmijenio sudsku praksu u odnosu na duljinu upravnog postupka (vidi predmet *Počuča v. Croatia*, br. 38550/02, od 29. lipnja 2006.).
8. U ovome je predmetu dovoljno primijetiti da navedena praksa (stavak 34.) ukazuje da Ustavni sud smatra samo neaktivnost sudskih vlasti mjerodavnom za povredu članka 29., stavka 1. Ustava. Budući da je u ovome predmetu podnositelj zahtjeva prigovorio duljini upravnog postupka koji je u tijeku pred upravnim vlastima, ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu ne može se smatrati djelotvornim pravnim sredstvom u svrhu članka 35., stavka 1. Konvencije. Slijedi da prigovor Vlade treba odbiti.
9. Sud nadalje primjećuje da ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Također primjećuje da nije nedopušten niti po nekoj drugoj osnovi. Stoga ga treba proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

10. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupak mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva doводи u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmet *Frydlander v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).
11. Sud smatra da je duljina upravnoga postupka o kojemu je riječ, a koji je trajao oko devet godina, i koji je još uvijek u tijeku, *a priori* nerazumna i traži globalnu ocjenu. Njegova bi se ukupna duljina mogla opravdati samo pod iznimnim okolnostima. Međutim, tvrdnje koje je dostavila Vlada ne mogu dovoljno objasniti takvo bitno odugovlačenje, do kojega je došlo zbog odluke o prekidu postupka do ishoda paralelnih građanskih i upravnih predmeta. Iako bi se takva mjera mogla u načelu smatrati opravdanom za pravilno vršenje pravde, Sud smatra da je neopravdano odugovlačenje koje se dogodilo u ova dva predmeta imalo neizbježne posljedice na prekinuti upravni postupak. U takvim se okolnostima duljina postupka kojemu je prigovoreno se isto tako može pripisati vlastima (vidi *mutatis mutandis*, *Todorov v. Bulgaria*, br. 39832/98, § 48, od 18. siječnja 2005.; *Djangozov v. Bulgaria*, br. 45950/99, § 38, od 8. srpnja 2004. i *Kerékgyártó v. Hungary*, br. 47355/99, § 42, od 16. prosinca 2003.).
12. Sud je često utvrdio povrede članka 6., stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima su se postavljala pitanja slična pitanju u ovome predmetu (vidi, osim predmeta citiranih u prethodnom stavku i predmete *Pastellis v. Cyprus*, br. 19106/03, od 2. ožujka 2006. i *Shacolas v. Cyprus*, br. 47119/99 od 4. svibnja 2006.).
13. Ispitavši sav materijal koji mu je dostavljen, Sud smatra kako Vlada nije navela niti jednu činjenicu ili tvrdnju koja bi ga mogla uvjeriti da dođe do drugačijega zaključka u ovome predmetu. S obzirom na sudsku praksu o tom pitanju, Sud smatra da je u ovome predmetu duljina postupka bila prekomjerna i da nije zadovoljila zahtjev "razumnoga roka".
Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1.

II. Navodna povreda članka 1. protokola br. 1 konvencije

14. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da odluka Upravnoga suda od 27. veljače 2002. godine kao i prodaja stana N.K. dana 15. prosinca 2004. godine predstavlja povredu

njegovoga prava na vlasništvo kao i da ga je to spriječilo u tome da dobije povrat u naravi, na koji bi inače imao pravo. Pozvao se na članak 1. Protokola br. 1. koji glasi kako slijedi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni. “

Dopuštenost

15. Glede oduke Upravnoga suda, Sud primjećuje da je postupak kojemu je prigovoreno još u tijeku pred prvostupanjskim upravnim tijelom. U slučaju nepovoljnoga ishoda, podnositelj zahtjeva bi nakon toga mogao podnijeti tužbu Upravnom sudu i, na kraju, ustavnu tužbu.
16. Glede prodaje stana N.K.-u Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva imao, i još ima, priliku podnijeti tužbu (vidi stavke 32. i 33. ove presude) protiv ugovornih stranaka iz ugovora o prodaji radi njegovoga proglašenja ništavim. Međutim, on to nikada nije učinio.
17. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva nedopušten na temelju članka 35., stavka 1. zbog neiscrpljenosti domaćih pravnih sredstava te ga treba odbaciti na temelju članka 35., stavka 4. Konvencije.

Primjena članka 41. konvencije

18. Članak 41. Konvencije predviđa:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

19. Podnositelj zahtjeva potražuje 90.000 hrvatskih kuna (HRK) u odnosu na materijalnu štetu zbog gubitka najamnine, i 350.000 HRK na ime nematerijalne štete.
20. Vlada je osporila te zahtjeve.
21. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; stoga odbija taj zahtjev. S druge strane, podnositelju zahtjeva dosuđuje 4.800 EUR na ime nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

22. Podnositelj zahtjeva potražuje i 527.992 HRK na ime troškova i izdataka pretrpljenih pred domaćim sudovima.
23. Vlada je osporila taj zahtjev.
24. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazao da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom glede količine. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje

posjeduje i naprijed navedene kriterije, Sud primjećuje kako u spisu nema dokaza koji bi navodili na zaključak da je podnositelj zahtjeva imao bilo kakve dodatne troškove i izdatke pred domaćim sudovima do kojih bi došlo zbog povrede njegovoga prava na suđenje u razumnoe roku. Sud stoga odbija zahtjev za troškovima i izdacima pretrpljenim u domaćem postupku.

C. Zatezna kamata

25. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je prigovor koji se odnosi na prekomjernu duljinu postupka dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje* da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti 4.800 EUR (tri tisuće osamsto eura) na ime nematerijalne štete, koji treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja, uz sve poreze koje bude trebalo zaračunati; da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;
4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.